

LYME HASTALIĞI

KLİNİK ÖZELLİKLER

TANI VE AYRICI TANI

Dr. Ergin AYAŞLIOĐLU

Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakóltesi

İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji A.D.

Lyme Hastalığı

**1972-1977 yılları
arasında Lyme Artriti
olarak tanımlandı.**

**Sistemik bulguları
olması nedeniyle Lyme
Hastalığı adını aldı.**

Steere et al. An epidemic of oligoarticular arthritis in children and adults in three Connecticut communities. Arthritis Rheum 1977; 20:7-17

Multisistemik Bir Hastalık

Deri

Eklemler

Kalp

Sinir Sistemi

Lyme Hastalığı

- ABD'de yıllık vaka sayısı ~20.000
- Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında sık görülüyor.
- Kırsal ve ormanlık bölgede yaşayanlarda risk fazla

- Erken dönemde teşhis edilebilirse tamamiyle tedavi edilebilen bir hastalık
- Ancak tedavi edilmezse kronik artrit ve ciddi nörolojik bulgular ortaya çıkabilir.

Lyme Hastalığı

- **Erken dönemde teşhis edilebilirse tamamiyle tedavi edilebilen bir hastalık**
- **Ancak tedavi edilmezse kronik artrit ve ciddi nörolojik bulgular ortaya çıkabilir.**

Klinik Bulgular

- ERKEN LYME HASTALIĞI

Lokal

Yaygın

- GEÇ LYME HASTALIĞI

ERKEN LYME HASTALIĞI

Lokal

Erken dönemin en önemli bulgusu Eritema migranstır.

Düz, yuvarlak veya oval, parlak kırmızı ve keskin kenarlı lezyonlardır.

Eritema migrans hastalık için tanı koydurucu bir bulgudur.

- Hastaların %60-70' inde görülür.
- Lezyonda tipik olarak merkezi bir solukluk ve bunu halka tarzında çevreleyen belirgin bir eritem vardır.

- Kenenin ısırıldığı yerde başlayan kırmızı yuvarlak bir döküntü olarak başlar.
- Gittikçe genişleyen bir lezyon olup eritemli, anüler bir plak halini alır.

Eritema migrans (A Tipik olarak görülen form)

- **Klasik boğa gözü görüntüsü vakaların %30'unda mevcuttur.**
- **Bazen, merkezi solukluğun olmadığı eritemli, kırmızı bir plak olarak karşımıza çıkabilir.**
- **Hastaların % 20'sinde, değişik büyüklükte ve şekilde çok sayıda lezyon oluşabilir.**

ERKEN LYME HASTALIĞI (Yaygın)

- İlk lezyonu takiben birkaç gün içinde spiroketin kan ve lenf yolu ile yayılımına bağlı olarak gelişir.
- Çok sayıda yeni eritema migrans lezyonları oluşur.
- Belirgin sistemik semptomlar ortaya çıkar.

ERKEN LYME HASTALIĞI (Yaygın)

Ateş ve terleme

Yorgunluk

Baş ağrısı

Mylaji/artralji

Ense ağrısı

Lenfadenopati

ERKEN LYME HASTALIĞI PROGNOZ

- **Bu dönem, genellikle tedavinin kolay komplikasyonların az olduğu dönemdir.**
- **Eritema migrans lezyonları genellikle 1 ay içinde kaybolur.**
- **Tedavi başlanırsa 2-3 gün içinde geriler.**

AYIRICI TANI

Eritema Migrans

- **Selülit**
- **Böcek ve örümcek sokmalarına bağlı eritem**
- **İlaç erüpsiyonları**
- **Kantakt dermatit**
- **Fungal infeksiyonlar**

AYIRICI TANI

Eritema Migrans

- **Kene salyasına karşı alerjik reaksiyon olarak eritemli döküntü gelişebilir.**
- **Ancak bu lezyon kene ısırmasını takiben daha saatler ve birkaç gün içinde kısa süreler içinde ortaya çıkar.**
- **Gittikçe büyüyen bir lezyon değildir.**
- **Birkaç gün içinde de kaybolur.**

ERKEN LYME HASTALIĞI AYIRICI TANI

- **Ateş, miyalji/artralji, yorgunluk semptomları diğer hastalıklarda görülebilecek semptomlardır.**
- **İnfluenza virus**
- **Enfeksiyöz mononükleoz**
- **Diğer viral infeksiyonlar**

Kene ile bulaşan diğer hastalıklar (Ortak özellik)

Deri lezyonları ile birlikte ateş ve grip benzeri hastalık tablosunun bir arada görülmesi akla kene ile bulaşan hastalıkları getirmelidir.

Kene ile bulaşan diğer hastalıklar

- Kırım Kongo Ateşi
- Tularemi
- Q humması
- Erlihyoz
- Babezioz
- Tekrarlayan Ateş
- Kayalık dağlar ateşi

ERKEN (Yaygın) LYME HASTALIĞI Vaka

- **31 yaşında, erkek hasta, işsiz, ABD'de Cape Cod' da yaşıyor.**
- **İki haftadır devam eden ateş, miyalji, artralji ve gece terlemesi**
- **Bu şikayetlerini takiben 2 gün sonra göğüs ve karın üzerinde çok sayıda, eritemli, kaşıntılı lezyonlar farketmiş.**
- **Bu lezyonlardan biri günler içinde büyüyor.**
- **Omuz, el bilekleri ve parmaklar, ayaklar, dizler ve temporomandibular eklemlerinde, ciddi gezici eklem ağrıları var. Yüreme zorluğu çekiyor. Ciddi gezici eklem ağrıları nedeniyle analjezik kullanıyor.**
- **Kene ile ısırılma hikayesi vermiyor. Ancak ormanlık bir alanda piknik yaptığını belirtiyor.**

Fizik Muayene

Ateş:38.5 C

Nabız: 72/dk

TA:126/84

Toraks ve abdomen üzerinde eritemli lezyonlar

Merkezi solukluk yok

Çapları 4-6 cm arasında değişiyor.

Diğer fizik muayene bulguları normal

Laboratuvar

- **BK:14 200/mm³**
- **ESR: 70 mm/saat**
- **AST :35 IU, ALT:46 IU (minimal yüksek)**
- **CPK normal**
- **Monospot test: negatif**
- **ANA, RF ve HLA-B27 negatif**
- **Lyme IgG ve IgM: negatif**

Tanı ve Tedavi

Tanı Erken (yaygın) Lyme hastalığı

Eritema migrans + Genel bulgular

Tedavi Doksisisiklin günde iki kez 100 mg, 30 gün

Hastanın bulguları bu tedavi ile düzeliyor.

Sistemik Bir Hastalık

Eklemler

Kalp

Sinir sistemi

Artrit

- **Eklemlerde ağrı, şişlik(efüzyon) ile karakterize artrit atakları mevcut.**
- **Büyük eklemler tutuluyor.**
- **Monoartrit**
Olguların çoğunda diz eklemine tutan şekilde ortaya çıkıyor.
- **Oligoartrit**

Kısa süreli ataklar halinde ortaya çıkıyor

- **Birkaç gün veya birkaç hafta içinde artrit geriliyor.**
- **Belirtisiz bir dönem geçtikten sonra aynı eklemden artrit tekrar başlıyor.**
- **Atakların süresi ve şiddeti gittikçe azalarak düzeliyor.**

Kronik Artrit

- **Tedavi edilmeyen hastaların %10'unda artrit kronikleşiyor.**
- **Büyük bir eklemden kronik artrit ortaya çıkıyor.**
- **Bu hastalar uzun süreli antibiyotik tedavisi alsalar bile artrit düzelmiyor.**
- **Steere ve ark. tarafından 'antibiyotik tedavisi dirençli Lyme artriti' adı verilmiş.**

Kronik Atrit; Otoimmün Bir Bulgu

- **Eklem sıvısında kültür veya moleküler yöntemlerle bakteri gösterilemiyor.**
- **Belli HLA tipi taşıyan bireylerde daha sık görülüyor.**
- **Antibiyotik tedavisine yanıt yok.**

Vaka

Bir yıldır sağ dizinde tekrarlayan artrit atakları olan bir hasta

- **49 yaşında, erkek hasta**
- **Bir yıl önce uzun bir yolculuğu takiben sağ dizindeki şişlik gelişiyor.**
- **Travma öyküsü yok**
- **İki gün sonra baldır bölgesi şişiyor.**
- **Derin ven trombozu düşünülüyor.**
- **USG'de pıhtı saptanmıyor, rüptüre Baker's kisti görülüyor.**

Bir yıldır sağ dizinde tekrarlayan artrit atakları olan bir hasta

- Diz filmlerinde erozyon yok. MRI normal
- Synoviyal sıvı: 6750 hücre/mm³
- NSAİ öneriliyor ve şişlik geriliyor.
- Ancak birkaç hafta sonra diz ekleminde artrit tekrarlıyor.

Bir yıldır sağ dizinde tekrarlayan artrit atakları olan bir hasta

- ANA, RF ve HLA-B27 negatif
- Ürik asit normal
- ESR normal
- Siynoviyal sıvı 12 000 hücre/mm³
- Lyme IgM: negatif
- Lyme IgG: pozitif
- Western blot IgG: pozitif

Bir yıldır sağ dizinde tekrarlayan artrit atakları olan bir hasta

- **Tanı: Lyme artrit**
- **Tedavi: Doksisisiklin 100 mg, günde 2 kez, 30gün**
NSAİ
- **30 gün sonra görüldüğünde diz eklemindeki şişlik halen devam ediyor.**
- **Antibiyotik tedavisi bir 30 gün daha devam ettiriliyor. Hasta tamamen düzeliyor.**

Artrit

Ayrıcı tanı

- **Akut Eklem Romatizması**
- **Septik artrit**
- **Seronegatif Spondiloartropatiler**
- **Gut**
- **Romatoid artrit**
- **Bruselloz**

Nörolojik tutulum (%15)

- **Kraniyal nöropati**
Sıklıkla tek taraflı, nadiren iki taraflı
fasiyal paralizi
- **Radikülönöropati**
Uyuşma, hisizlik, ağrı ve paraliziler şeklinde ortaya
çıkabilir.
- **Miyelopati**

Santral ve Periferik tutulum birarada

Bannwarth Sendromu

- Radiküler ağrı
- Periferik parezi
- Fasiyal paralizi

Menenjit

- **Ateş, baş ağrısı, ense sertliği**
- **Meninks irritasyon bulguları çok belirgin değil.**
- **BOS' da lenfosit hakimiyeti ve proteinde hafif artış tesbit edilir.**
- **Genellikle spontan olarak iyileşir.**

Vaka: Lyme hastalığına bağlı Bilateral Fasiyal Paralizi

- 35 yaşında, erkek hasta
- Halsizlik, kas ağrıları
- Fasiyal paralizi (6 gün ara ile önce sağ ve sonra solda)
- 7 ay önce sağ şakak saçlı deri bölgesinde kene ısırığı hikayesi.
- Lyme IgM: Negatif
- Lyme IgG: Pozitif
- 21 gün süre ile amoksisilin 1500mg/gün verilmiş
- 1 ay sonraki kontrolünde ağrıların hafiflediği ve fasiyal paralizinin tama yakın düzeldiği görülmüş.

Geç (Kronik) Nörolojik tutulum bulguları

- **Hafıza bozuklukları**
- **Depresyon**
- **Yorgunluk**
- **Baş ağrısı**
- **Uyku bozuklukları**
- **Parastezi**
- **Ağrı**
- **Spastik paraparazi**
- **Ensefalomiyelit**
- **Transvers miyelit**

Kalp Tutulumu (%10)

1 -Sıklıkla Kalp Ritm Bozukları şeklinde ortaya çıkar.

- **EM'i takiben birkaç hafta ile birkaç ay içinde gelişmektedir.**
- **Primer bulgu AV bloktur.**

2. 3. derece ve tam blok şeklindedir.

Birkaç hafta içinde spontan olarak düzelir.

Ancak geçici pacemaker gerekebilir.

2 -Nadiren miyokardit ve konjestif kalp yetmezliği gelişebilir

Vaka

- **49 yaşında erkek hasta**
- **Yorgunluk, baş ağrısı, göğüs ağrısı**
- **EKG'de 2.dereceden AV blok**

- **6 hafta önce kene ile ısırılma hikayesi veriyor.**
- **Bunu takiben ateşli bir hastalık geçirmiş.**
- **Ancak döküntü gelişmemiş.**

Vaka

- **Lyme Serolojisi pozitif**
- **Western blot ile doğrulama pozitif**
- **Seftriakson 2 gr/gün başlanıyor.**
- **Dördüncü günde AV blok düzeliyor.**

- **Lyme hastalığına bağlı olarak gelişen kalp blokları antimikrobiyal tedaviye iyi cevap verirler.**
- **Nadiren kalıcı pace-maker gerekir.**

Ayırıcı tanı

- **Miyokardiyal iskemi**
- **AER**
- **Hipotroidi**
- **İlaç toksisitesi**

Göz tutulumu (%1)

- Konjunktivit
- Keratit
- Üveit

Lyme Lenfositoma

- **B-hücreli pseudolenfoma**
- **Sıklıkla kulak bölgesinde, haftalar, aylar içinde ortaya çıkıyor.**
- **Mavi kırmızı renkte, tümör benzeri deri lezyonları**
- **Primer olarak Avrupa'da görülüyor.**

GEÇ LYME HASTALIĞI

Kronik Atrofik Akrodermatit

- Avrupa'da daha sık görülen bir bulgudur.
- Sıklıkla kadınlarda ve 40-70 yaşlarında ortaya çıkar.
- İlk enfeksiyonu takiben 6 ay ila 8 yıl içinde ortaya çıkmaktadır.
- Yüzeyel damarların belirginleşmesine
- bağlı, tipik mavimsi-kırmızı lezyonlar gelişir.
- Deri son dönemlerde 'sigara kağıdı görünümü' şeklinde incelik ve parlak bir görünüm alır.
- Kan damarları belirgin hale gelir.
- Yüzeyel venlerin belirginleşmesi ve akral deride atrofi görülmektedir

Kronik Atrofik Akrodermatit (Ayırıcı Tanı)

- Arteriyel veya venöz yetmezlik
- Ekzema
- Lokalize skleroderma

Klinik bulgular bölgeler arasında farklıdır.

- **ABD**

B. burgdorferi sensu stricto sıklıkla **artrite** neden olur.

- **Avrupa**

B. afzelii sıklıkla **Kronik Atrofik Akrodermatit** neden olur.

B. garinii sıklıkla **Nörolojik Bulgulara** neden olur.

Bulgaristan Deneyimi (1257 vaka)

- **İnsidans 6/100 000**
- **En sık 5-9 yaşları arasındaki çocuklarda görülüyor.**
- **Vakalar haziran ile eylül arası iki pik yapmış.**

- **Klinik bulgular**

Eritema migrans   **% 69.1**

Nörolojik tutulum   **% 19**

Artrit   **% 8**

Kalp bulguları   **% 1.1**

Göz   **% 0.9**

Eritema migrans

1257 vakanın 868'inde (%69.1)

- **Kene ısırığı hikayesi** 827 (% 95.3)
- **Süre** 7.9 (%2-35)
- **Büyükük** 11 (%5-35)
- **Tipik form** 382 (%44.0)
- **Atipik form** 486 (%56.0)
- **Veziküler ve ülser** 128 (%14.7)
- **Multipl eriteme migrans** 59 (%6.8)
- **Ateş** 133 (%15.3)
- **Lenfadenopati** 284 (%32.7)

Türkiye verileri

- **Ülkemizdeki epidemiyolojisi konusunda yeterli bilgi yoktur.**
- **Seroepidemiyolojik çalışmalarda %2-35 antikor pozitifliği saptanıyor.**
- **Trakya bölgesinde cinsi kenelerde B.burgdorferi izolasyonu yapılmıştır. Ixodes ricinus kenelerin %4 'ü B. burgdorferi ile infekte durumda.**
- **Karadenizde 65 farede B. burgdorferi araştırıldı. Hiçbirinde spiroket izole edilmedi. 2 farede antikor pozitifliği bulundu.**

Türkiye verileri

Yayınlanmış ~ 40-50 vaka sunumu vardır.

Eritema Migrans

Nörolojik tutulum (fasiyal paralizi)

Artralji, miyalji, gezici ağrılar, ciddi yorgunluk, ateş, minimal hepatomegali

Lyme hastalığı tanısı konulan 12 hastanın klinik özellikleri

No	Yaş	Cins	Ana belirtiler	Kene ısırması	Ana bulgular
1	14	K	Ateş, artralji hiperakuzi	8 ay önce	Romberg testi pozitif, papilödem
2	13	E	Ateş, baş ağrısı	4 ay önce	Döküntü, stupor, papilödem
3	14	E	Fasial paralizi	-	Fasial paralizi
4	27	K	Saç dökülmesi, hemiparazi	-	Piramidal
5	7	K	Bacakta lezyon	1 ay önce	Eritema migrans
6	21	E	Bacakta lezyon	6 ay önce	Eritema migrans
7	4	E	Dış kulakta lezyon	1 ay önce	Eritema migrans
8	12	E	Livido retikularis	-	Deri
9	20	K	Üveit, döküntü	-	Göz, deri
10	17	K	Üveit	-	Göz
11	14	E	Üveit	-	Göz, kas güçsüzlüğü
12	15	K	Karyoretinit	-	Göz, deri

TANI

- Kene ile temas hikayesi
- Klinik bulgular
- Serolojik testler

Kene ısırma hikayesi mutlaka şart değil !

- **Çoğu hasta kene ile ısırıldığını farketmeyebilir.**
- **Kene ile ısırılmanın yüksek olduğu bölgelerde bulunma önemlidir.**

Endemik bölge

- **En az iki kesin tanı almış vaka olması gerekir.**
- **O bölgede bulunan kenelerin *B. burgdorferi* ile infekte olduğunu göstermek gerekir.**

Tanı başlıca klinik bulgular ile yapılmaktadır.

- Lyme hastalığı tanısında kullanılan laboratuvar testlerde bazı sorunlar vardır.
- Bu nedenle tanı koyulmasında klinik bulgular önemli olmaktadır.

Tanı başlıca klinik bulgular ile yapılmaktadır.

- Endemik bir bölgede bulunan bir hastada Eritema migrans varlığında sadece bu bulgu ile tanı konulabilir.
- Bu hastaya serolojik test yapmaya gerek yoktur.
- Ancak hasta isterse serolojik test önerilebilir.

Vaka tanımlaması (CDC)

1) Eritema Migrans

2) En az bir geç bulgu

+

Laboratuvar

Vaka tanımı: Eritema migrans

- **Kırmızı makül/papül şekline b şayarak günler ve haftalar içinde gittikce genişleyen yuvarlak bir lezyon.**
- **En az 5 cm büyüklükte**
- **Genellikle yorgunluk, ateş, baŐađrısı, hafif bir ense sertliği, artralji/miyalji gibi eşlik eden semptomlar ile birlikte**
- **Eriteme migrans tanısı bir doktor tarafından konulmalı**
- **Kene ısırmasını takiben saatler içinde ortaya çıkan eritemli anular lezyon hipersensivite reaksiyonudur.**
- **Eritema migrans olarak kabul edilemez.**

Geç Bulgular

Kas iskelet sistemi

- **Bir veya bir-kaç eklemdede belirgin şişlik gelişmesi gerekir.**
- **Tekrarlayan, haftalar ve aylar sürebilen ataklar halinde ortaya çıkar.**
- **Bu atakları takiben kronik artrit gelişebilir.**

- **Artrit ataklarını takiben gelişmeyen, tek başına kronik progresif bir artrit yeterli buldu değildir.**

- **Kronik simetrik poliartrit**
- **Artralji, miyalji, fibromiyalji**

kas iskelet sistemi tutulumunu gösteren bulgu olarak kabul edilmez.

Nörolojik tutulum kriterleri

- **Lenfositik menenjit**
- **Kraniyal nörit (Fasiyal paralizi)**
- **Radikülönöropati**
- **Ensefalit (nadir)**
- **Baş ağrısı**
- **Yorgunluk**
- **Parastezi**
- **Hafıza bozuklukları**

Kardiyovasküler tutulum kriterleri

- **2. ve 3. derece AV blok**
- **Akut başlangıçlı, günler ve haftalar içinde kendiliğinden geriler.**
- **Nadiren miyokardit eşlik edebilir.**
- **Çarpıntı**
- **Bradikardi**
- **Tekbaşına miyokardit**
- **Diğer iletim defektleri**

Laboratuvar testleri ne kadar yararlı?

Kültür

Kesin tanı B. burgdorferi izolasyonu ile yapılabilir.

Yavaş ve güç üreyen bir bakteri için bu çok mümkün olamamaktadır

Moleküler yöntemler

Deri, BOS ve sinoviyal sıvı örneklerinde yararlı olabilmektedir.

Serolojik testler

Tanıda sıklıkla kullanılan testlerdir

Serolojik testleri ne kadar yararlı?

- **Yüksek veya orta endemik bir bölgede Geç Lyme hastalığı bulguları olan bir hastada serolojik testler önemlidir.**

Düşük risk olan bölgelerde serolojik testlerin yeri ve kullanılması konusu tartışmalıdır.

Açıklanamayan nonspesifik bulgular (miyalji, yorgunluk, parastezi) gibi semptomlar ancak uzun süreli ise ve hasta endemik bir bölgeden geliyorsa yapılabilir.

Seroljik testlerde bazı sorunlar var!

Seroljik testler standartize değildir.

Sıklıkla yanlış negatif ve yanlış pozitif sonuçlar alınabilmektedir.

Test sonuçları mutlaka hastanın öyküsü ve klinik bulgular eşliğinde yorumlanmalıdır.

Günümüzde CDC tarafından iki aşamalı test önerilmektedir.

1. aşama: ELISA veya IFA ile

2. aşama: Western blot

IFA veya ELISA ile pozitif veya şüpheli çıkan sonuçların daha özgül bir test olan westernblot ile test edilmesi gerekmektedir

Serolojik testler

	Sensitivite	Spesifite
• Seroloji (Erken dönem hastalık)	% 59	%93
• Seroloji (Geç dönem hastalık)	% 95	% 81
• Seroloji+Western blot (Erken ve geç hastalık)	% 50-75	% 99-100